

СТАРОЗАГОРСКАТА АДВОКАТУРА И „НАРОДНИЯ СЪД” 1944 – 1945 г.

Георги Туртуриков

Стара Загора, 6000, България, GSM: 0898 82 06 77

THE STARA ZAGORA BAR ASSOCIATION AND THE
"PEOPLE'S COURT" 1944 – 1945

Georgi Tourtourikoff

Stara Zagora, 6000, Bulgaria, GSM: 0898 82 06 77

ABSTRACT

Some 75 years ago several major eminent representatives of the Bar Association – Stara Zagora turned out to be closely associated with the proceedings of the so-called “People’s Court” in Bulgaria. Some of them were on the “winning” side as prosecutors (executioners), while other were “put up against the wall” as accused (victims). What were their roles, their fates, how many and who were the former and who were the latter – this report comes to offer answers to these questions.

Key words: Bar Association – Stara Zagora, “People’s Court” in Bulgaria, prosecutors, victims.

За събитията около и след преврата на 9. IX. 1944 г. и досега продължават да се дават различни, противоречиви оценки. Тук няма да се спираме на тях и не ще конкретизираме кои са прави и кои не. Целта ни е да акцентираме върху мястото и ролята на Старозагорската адвокатура в процесите по организирането и провеждането на т. нар. „Народен съд” в България.

Безспорен факт, че след посочената дата в нашата страна се налагат съществени социално-икономически и политически промени. Те се осъществяват с повече или по-малко драстично насилие и разправа с политическите опоненти. Утвърждаването на новата власт става в условията на крайна нетърпимост и стихийно „уреждане на сметките”. В резултат обществото ни се оказва разделено на два лагера. От едната страна застават онези, за които диктатурата и репресиите са равнозначни на справедливост, а от другата – техните противници, заклеймени като „фашисти” или „врагове на народа”.

Адвокатите от Старозагорския регион също са въввлечени в нарастващото противоборство. Дълго изгражданите в Гилдията порядки на толерантност и уважение са тотално разбити. Същевременно съсловието е засегнато от първата сериозна чистка. Започва жестоко преплитане на характери и съдби. Прочистването тръгва най-напред от съдебните учреждения и се извършва по инструкция на бившия старозагорски адвокат д-р Минчо Колев Нейчев – сега вече министър на правосъдието (9. IX. 1944 – 31. III. 1946) в първото ОФ-правителство на Кимон Георгиев. Поради възникнали трудности при определяне на понятията „фашист” – „антифашист”, с писмо от 4. X. 1944 г. новият правосъден министър дава следните инструкции относно събираните сведения за „провинилите се” лица: „От сведението трябва да се вижда какво е било държането на съдията извън съда, как се е изказвал върху политическите и държавните порядки преди 9 септември т. г., а така също и какво е било държането му в съда главно по политическите процеси.” В специален доклад д-р Нейчев информира министър-председателя К. Георгиев за резултатите от цялостното прочистване на съдебната система за времето от 9. IX. 1944 г. до 22. II. 1945 г. Данните са фрапиращи – от общо 603 души съдии за фашистки прояви са уволнени 134 души и още 28 други в интерес на службата. „Това – пише министърът на правосъдието – представлява повече от една четвърт от съдийския персонал”.¹ Но освен този персонал чистката засяга и действащи адвокати. Колко са арестуваните, изчезналите и предадените за съдене от „Народния съд”, министърът не съобщава.²

На 28, 29 и 30 септември 1944 г. Министерския съвет приема „Наредба-закон за съдене от Народен съд на виновниците за въвличането на България в световната война срещу съюзените народи и за злодеянията, свързани с нея”. С този безпрецедентен акт се цели пълно елиминиране на противниците на новоустановената власт (чл. 2) и заграбване на тяхното движимо или недвижимо имущество. Относно сформиранието и попълването на необходимите състави чл. 6, ал. 1 на Наредбата-закон гласи: „Народният съд се състои: а) от народни съдии – пълнолетни български поданици от двата пола, избрани от областните комитети на Отечествения фронт; б) от назначени съдии от министъра на правосъдието измежду съдиите и адвокатите в страната.”³

Кой по това време е министър на правосъдието, вече стана ясно. Той от своя страна посочва за главен държавен обвинител в „Народния съд” своя добър познат, съгражданин и бивш колега от АК – Стара Загора Георги Петров Драгиев. На 9. X. 1944 г. назначаването на Георги Петров за главен народен обвинител е официално оформено с Постановление № 9 на МС от същата дата. Само няколко дни по-късно – на 12. X. 1944 г., в-к „Работническо дело” публикува интервю с току-що назначения главен обвинител, в което той заявява: „Историческата дейност на народния съд ще се развие под лозунга „Смърт на фашизма”. Събитията, които следват по-нататък ни дават покъртителна нагледна представа за смисъла и съдържанието на тези думи.”⁴

И така, министърът на правосъдието и главният народен обвинител се превръщат в основните лица, отговорни за цялостното провеждане на „Народния съд”. Единият, след щателно проучване и събиране на сведения за „другари антифашисти и комунисти”, ще назначи съдебните състави, а другият ще поддържа общата политическа част на обвинението и ще обиколи всички области в страната с цел да ускори предварителната подготовка на „Народния съд” и да следи за „ударното” изпълнение на неговите задачи. Кои всъщност са тези двама бивши старозагорски адвокати?

Д-р Минчо Колев Нейчев (23. III. 1887, Ст. Загора – 11. VIII. 1956, София) е роден в Стара Загора в семейство на дребния занаятчия. Основно образование получава в родния си град. След това завършва Пловдивската гимназия, където се запознава със социалистическите идеи. Заминава за Швейцария да учи право (Женева) и философия (Берн). Завръща се в Родината и участва в Балканската война (1912), след което взема докторат по правни науки в Брюксел. Известно време е учител по психология в Старозагорската мъжка гимназия „Иван Вазов” и в Пловдив. Става член на БКП, а в периода 1920 – 1924 г. и член на ОК на БКП в родния си град. Заради комунистическата си дейност и участието в Септемврийското въстание на два пъти попада в затвора. През 1924 г. се установява в София, но на следващата година отново е арестуван (1925) и прекарва 7 мес. в Старозагорския затвор. След освобождаването си пледира като адвокат в защита на обвиняеми свои съпартийци по процеси из цялата страна. През 1941 – 1944 г. е интерниран в лагера „Еникьой”. След преврата на 9. IX. 1944 г. е избран за член на Националния съвет на ОФ и става министър на правосъдието. На VIII Пленум на ЦК на БКП е избран за член на ЦК, после е кандидат-член и член на Политбюро на ЦК на БКП. Бил е народен представител в XXVI ОНС (15. XII. 1945 – 6. XI. 1946), депутат от листата на комунистическата партия във ВНС (1946), министър на народното просвещение в правителството на Георги Димитров (23. XI. 1946 – 11. XII. 1947), председател на Президиума на I НС (1950), министър на външните работи на НРБ в правителството на Вълко Червенков (28. V. 1950 – 16. I. 1954) и в това на В. Червенков и Антон Югов (16. I. 1954 – 11. VIII. 1956). Умира в София. Цели 27 години (от откриването му през 1959 г. – до 1986 г.) Институтът за усъвършенстване на учители (ИУУ, дн. ДИПКУ) в Стара Загора носи неговото име.⁵

Георги Петров Драгиев (2. VIII. 1891, Ст. Загора – 31. XII. 1959, София) е роден в Стара Загора в семейство на дребен търговец и занаятчия. Има още един брат и две сестри. На 6-годишна възраст остава без баща. В нач. на XX в. е ученик в Старозагорската мъжка гимназия „Иван Вазов“. Там се запознава с марксистките идеи и се включва в местния кръжок. След завършване на гимназията (1909) работи като учител из харманлийските, бургаските и старозагорските села. Става член на БРСДП (ш. с.). През 1912 г. изоставя преподавателската работа с намерението да запише и учи право в Брюкселския университет. Избухването на Балканските войни и Първата световна война възпрепятстват излизането му от страната и през 1914 г. той постъпва в ЮФ на Софийския университет. На следващата година (1915) прекъсва образованието си и става курсант в ШЗО, където се среща с Гео Милев. По време на Първата световна война е изпратен като взводен командир в 12-ти пехотен полк на Битолския фронт и остава там до края на военните действия. За активна антивоенна пропаганда сред войниците на няколко пъти е следствен. През 1921 г. най-после завършва юридическото си образование в Софийския университет почти без да е следвал, тъй като държавата признава на всички мобилизирани студенти военните години за следване. Изкарва съкратен адвокатски стаж, а по същото време става и член на БКП (т. с.). Правото му на адвокат е признато от Старозагорския окръжен съд и до 1941 г. се установява да живее и работи в Стара Загора. Изявява се като виден функционер на Комунистическата партия в града. Избран е за член на ОК на БКП и за командир на северо-западния сектор на подготвяното Септемврийско въстание. След разгрома на въстанието попада в затвора, откъдето излиза благодарение на общата амнистия от 1924 г. Назначен е за секретар на Старозагорския ОК на БКП. През 1938 г. е интерниран в Кубрат и Несебър. От 1941 г. Г. Петров се премества в София, където продължава да упражнява адвокатската си професия, заемайки мястото и кантората на починалия столичен адв. Стефан Дечев. През II. 1944 г., поради съюзническите бомбардировки над София се евакуира и временно се връща в родния си град. След преврата на 9. IX. новата власт му възлага поста главен народен обвинител при „Народния съд“. Избиран е последователно за: член на Международния съюз на юристите (до 1954 г. е и председател на българската секция към него), председател на Славянския комитет на НРБ, председател на Висшия адвокатски съвет, заместник-председател на Висшия административен съд към Министерството на правосъдието на НРБ и председател на Законодателния съвет към същото министерство. Бил е посланик на НРБ в ПНР и е заемал ред други престижни длъжности. Автор е на няколко автобиографични текста, спомени, пише публицистика, както и... поезия.⁶

Тези двама старозагорски адвокати имат зловещата ключова роля в основата на „Народния съд“, но те далеч не са единствените. В качеството си на народни обвинители при Старозагорския народен съд се изявяват още и местните адвокати **Пею Нанев Кауков**, **Антон Колев Станев** и **Желю Господинов Желев**. Обвинител към VI върховен състав в София е колегата им **Никола Лалев Ланков**, а пък адв. **Георги Попов Станчев** председателства I състав на „Народния съд“ – Стара Загора. Обвинители в гр. Чирпан са други представители на Старозагорската адвокатска гилдия – **Манол Тодоров Панчев** и **Йовчо Сребрев Йовчев**. Пак в Чирпан председател на съдебния състав е **Радослав Петков Радев**. Всички те са стари изявени комунисти, на които новата власт разчита за доразгръщане на „законната чистка“ и в провинцията, където често в една и съща област заседават по няколко съдебни състава. Тези представители на АК – Стара Загора застават откъм „печелившата“ страна като обвинители (палачи). Други техни колеги са изправени „до стената“ като обвиняеми (жертви). Съдбите и на едните, и на другите рязко се пресичат, отвеждайки ги в различни посоки.⁷

С откриването в София на заседанията на I и II върховен състав на „Народния съд“ главният народен обвинител се стреми да придържа продължаващата чистка в

рамките на закона, но е твърде късно вече за това. В нарочно заседание на Политбюро на ЦК на БРП (к) от 20. I. 1945 г. подготвяните от двата състава на „Народния съд“ присъди са наново обсъдени, коригирани и сведени до едно единствено наказание – смърт. Отговорността за това съдбоносно за много хора решение се стоварва изцяло върху съвестта на присъстващите на заседанието: Трайчо Костов, Антон Югов, Петко Кунин, Георги Чанков, министър д-р Минчо Нейчев и Георги Петров. Последният, въпреки солидните си аргументи, не е в състояние да повлияе положително дори върху участта на своя съгражданин и колега – д-р Иван К. Вазов, бивш министър на търговията, промишлеността и труда, подписал прословутото Постановление № 30 / 28. IV. 1944 г. Този факт решава съдбата му. Трайчо Костов е категоричен и иска „*смърт за всички, които са го подписали*”. В същия дух се изказва и д-р М. Нейчев: „*Ако някой е убил 50 души и го наказваме със смърт, от това не следва, че оня, който е убил само едного, не заслужава също смъртно наказание. Например: Вазов е подписал Постановление № 30 – това е достатъчно, за да бъде осъден на смърт, макар че Филов в сравнение с него е още по-виновен*”.⁸

На 1. II. 1945 г. са произнесени смъртните присъди на: 3 регенти, 8 царски съветници, 22 министри от правителствата след 1941 г., 67 депутати от XXV ОНС и 47 генерали и висши офицери. Сред разстреляните още същата нощ общо 147 д. е и 53-годишният старозагорски адвокат д-р Иван Киров Вазов, както и колегата му д-р Георги Рафаилов Попов. Присъдите им кумулативно включват още 5 млн. глоба и конфискация на имуществото.

Д-р Иван Киров Вазов (7. I. 1892, Севлиево – 1. II. 1945, София) е племенник на народния поет Иван Вазов. Син е на неговия по-малък брат – д-р Кирил Минчов Вазов и неговата съпруга Тана Нанева Димитрова. Има още трима братя и една сестра.⁹

През 1905 г. постъпва в кадетската гимназия, а после следва курса на Военното на Негово Величество училище (ВНВУ) като юнкер от 31-ви випуск. Произведен е в чин подпоручик и е преведен на служба като младши офицер в 12-ти пехотен Балкански полк в Стара Загора. Участва в двете Балкански войни и в Първата световна война. Уволнен е през 1919 г. с чин майор и преминава към запаса. Записва се да учи право в Софийския държавен университет. По-късно продължава обучението си в чужбина, специализира държавни и правни науки в Лиеж (Белгия) и завършва търговско право в Лайпциг (Германия) с дисертация на тема: „*Търговията на България*”. През 1924 г. д-р Вазов започва задължителния си стаж към Старозагорския окръжен съд, след което преминава на свободна практика. Като адвокат и безпартиен (дори аполитичен) той е един от водещите общественици в Стара Загора. Около 1927 – 1928 г. е член на Управителния съвет на Старозагорското търговско АД „Надежда”. Участва дейно в общественно-политическия живот на града като: училищен настоятел (1929 – 1931), член на Адвокатския съвет към Старозагорската адвокатска колегия (1931 – 1933), общински съветник (1932 – 1933) и председател на културно-просветното дружество „Театър”. Председател е на местното дружество на пострадалите от войните „Инвалид”, както и член на още ред други организации, в дейността на които взема активно участие. Като човек излъчва „*доброта и аристократизъм*”, известен е като „*способен и честен юрист*”, но си остава незадомен. В проведените през XII. 1939 г. и I. 1940 г. парламентарни избори д-р Вазов е издигнат като независим кандидат за народен представител от Стара Загора. Получава необходимия брой гласове и на 28. I. 1940 г. става депутат в XXV ОНС (1940 – 1944). Избран е за член на парламентарната комисия към Министерството на войната, а в кабинета на Добри Божилов (IX. 1943 – VI. 1944) заема поста министър на търговията, промишлеността и труда. Като такъв увеличава надниците на работниците с близо 100 %, спира изпращането на работници за Германия и се възпротивява на изпращането на стоки за там.¹⁰

След преврата на 9. IX. д-р Ив. Вазов попада в черните списъци на новата ОФ-власт. „*Утежняващ*” вината му факт е обстоятелството, че е един от петимата министри от кабинета на Д. Божилов, подписали Постановление № 30 от 28. IV. 1944 г., по силата на което борбата с нелегалните и чужди партизански групи, техните помагачи и укриватели, се възлага на войската. Името му е прибавено към министрите, които е трябвало да бъдат физически отстранени чрез „Народния съд”. На 1. II. 1945 г. Първи върховен състав произнася смъртните присъди и още същата вечер те са приведени в изпълнение.¹¹

Д-р Георги Рафаилов Попов (17. V. 1897, Чирпан – 1. II. 1945, София) е родом от Чирпан. Основно, прогимназиално и гимназиално образование получава в Стара Загора (1915). След това постъпва като доброволец към Червения кръст – Ст. Загора. През 1917 г. завършва ШЗО и участва в Първата световна война. През 1921 г. завършва ЮФ на Софийския университет и от следващата 1922 г. се отдава на свободна адвокатска практика в гр. Нова Загора. В периода XI. 1927 – VI. 1929 г. е в Париж, където специализира гражданско право и политико-икономически науки. Защитават докторска степен по право с дисертация на тема: „*Прехвърляне на вземания и други права – сравнително изучаване*”. От 1924 г. до 1940 г., с малки прекъсвания е общински съветник в Нова Загора. Председател е на местното читалище „Д. Сивков”, на Дружеството на запасните офицери, на потребителската кооперация „Пчела”, както и член на настоятелствата на почти всички местни организации. През 1940 г. е избран за народен представител в XXV ОНС, като кандидат от II Новозагорска изборителна колегия. Става член на парламентарната комисия по Министерството на правосъдието. Съден е от II върховен състав на „Народния съд” и разстрелян на 1. II. 1945 г.¹²

Д-р Вазов и д-р Рафаилов далеч не са единствените старозагорски адвокати погълнати от скритите механизми на тогавашната народна власт. Жертва на масовите репресии в онова разделно време става и колегата им **Цветан Атанасов Брашнаров (21. I. 1898, Ст. Загора – 1944, Стара Загора)** – адвокат и журналист в Стара Загора, влиятелен член на Демократическата партия (ДП) в града и главен редактор на в-к „Старозагорско Утро” (1941 – 1944). Той е близък приятел с д-р Ив. Вазов, а като изявен член на ДП и със Стойчо Мошанов. След 9. IX. е набеден за „*престъпник по душа*” и „*ултрафашизиран*” адвокат. Арестуван е през нощта на 16. IX. 1944 г. и е убит без съд и присъда. Сякаш за да оправдае физическото му ликвидиране в-к „Септември” пише в първия си брой от 24. II. 1945 г.: „*Пасквила „Старозагорско утро”, заедно с главния му редактор – престъпника Цветан Брашнаров, сипеше жупел срещу всичко прогресивно*”. Впоследствие е обявен за „*отсъстващ*” и като такъв е съден от „Народния съд”. Смъртната му присъда е произнесена от III състав на „Народния съд” в Стара Загора едва на 29. III. 1945 г. – месеци след убийството му.¹³

Малко по-различна е съдбата на друг забравен мъченик – старозагорският адвокат, виден общественик и народен представител Иван Минков.

Иван Димитров Минков (20. IX. 1895, Калофер – 19??) е родом от Калофер. Има още 2-ма по-големи братя. Първоначално учи в родния си град, после в София, след което завършва Сливенската гимназия (1914 – 1915). Записва се студент в ЮФ на Софийския университет, но през III. 1916 г. е мобилизиран, прекъсва следването си и участва в Първата световна война.¹⁴ След войната завършва юридическото си образование (1921). През с. г. става общински съветник и кмет на родния си гр. Калофер. От 1923 г. се отдава на свободна адвокатска практика в Стара Загора. Утвърждава се като компетентен юрист, умерен, честен и коректен човек. Има живо и забележимо участие в обществено-политическия живот на града и региона.¹⁵ До 1923 г. е комунист по политически убеждения, но след събитията от есента на с. г. преминава на други позиции. По време на изборите през XII. 1939 – I. 1940 г. е кандидат за народен

представител от III избирателна колегия – Ст. Загора. Той и д-р Иван Вазов са единствените адвокати сред избраните от Старозагорска област 21 депутати. Двамата влизат в XXV ОНС с гласовете на повече от ½ свои избиратели.¹⁶

След 9. IX. Ив. Минков е задържан в Софийския централен затвор и попада в списъка на 23-та осъдени на доживотен затвор от II върховен състав на „Народния съд“. С присъда от 1. II. 1945 г. е осъден на *„доживотен строг тъмничен затвор и да заплати в полза на държавното съкровище 5 000 000 (пет милиона) лева глоба, заменими при невнасяне с по (б) шест месеца тъмничен затвор и лишение от права по чл. 30 от НЗ завинаги“*, като освен това се присъжда и целият му имот в полза на държавата.¹⁷ Близо 2 г. по-късно, през XII. 1946 г., Минков подава молба за помилване – без успех. Натрупва по затворите почти толкова години „стаж“, колкото е професионалният му такъв като адвокат. Лежи в Софийския централен затвор, после и в Старозагорския, докато най-после е амнистиран. Поема последна глътка свобода – колкото за да се върне в родния Калофер и да издъхне там огорчен, съсипан и незаслужено забравен...

Ровейки се из дебрите на черното минало трябва да споменем имената и на редица други старозагорски адвокати, белязани от жестоката stigma *„враг на народа“*. Това са все хора или директно ликвидирани от кървавата машина на „Народния съд“, или лежали впоследствие години наред по затвори и лагери:

Стефан Рафаилов Попов (18?? – 19??) – адвокат в Стара Загора, съден от „Народния съд“ и заличен от Адвокатската колегия.

Георги Георгиев Чавгов (6. IX. 1893 – 19??) – адвокат от Нова Загора, земеделец, кмет на с. Пет могили (1934 – 1937). След 9. IX. е преследван и попада в лагера на о. Персин при Белене.¹⁸

Минчо Петров Драндаревски (12. I. 1897, с. Верен – 8. III. 1974, Ямбол) – адвокат в Стара Загора, виден деец на БЗНС, депутат в XXIV и XXVI ОНС. Обвинен в *„геметовщина“*, арестуван и години наред разтакаван по лагери. След това принудително изселен в Ямбол.

Иван Георгиев Копринков (8. III. 1891, с. Копринка – 19. I. 1963, Ст. Загора) – виден социалдемократ, адвокат, общински съветник и депутат във ВНС (1946 – 1949). Застава твърдо срещу политиката на *„командващата партия“*. Осъден на 12 г. затвор.¹⁹

Георги Иванов Копринков (13. IV. 1922, Н. Загора – 12. XII. 1988, Ст. Загора) – син на Иван Г. Копринков. Един от лидерите е на младежкия социалдемократически съюз (ССМ) и председател на младежкото социалдемократическо дружество в Стара Загора. След 9. IX. е репресиран за *„дейна легионерска дейност“* против ОФ. Изключен от университета, от ЦК на ССМ и освободен от заеманите ръководни длъжности. Успява да завърши право (1947), но няма възможност да практикува – арестуван е (1948) и въдворен в лагера „Ножарево“, Тутраканско, след това и в Белене. При завръщането си в Стара Загора 15 г. работи като зидар, бетонджия и мозайкаджия. Едва през V. 1972 г. му е разрешено да упражнява адвокатската професия.²⁰

Веселин Данаилов Ацев (11. X. 1910, Ст. Загора – 19??) е адвокат в Ст. Загора от кр. на 30-те години. Бива назначен за кмет на с. Средец (1941), Старозагорско, на гр. Зиляхово (1941 – 1942) в Беломорието, както и на Раднево (1942 – 1944). Заради дейността му преди 9. IX. е обвинен по чл. 2, п. 8 и 10 от ЗНС. За това, че *„угодничил и доносничил на фашистката власт, нанасял побой на антифашисти, усърдно преследвал всяка антифашистка проява и изготвял списъци на лица с леви убеждения“* е задържан, лежи в Старозагорския затвор (1944 – IV. 1945), после е изпратен в ТВО при Конезавода край Ст. Загора (IV – V. 1945) и в ТВО „Росица“ (V – X. 1945). След това все пак успява да адвокатства чак до 1975 г.²¹

Иван П. Ангелов (1874 – 19??) е от старата генерация старозагорски адвокати. Практикува от 1904 г. Бил е член на Национал-либералната партия. Избран е за депутат в

XVII ОНС (1914 – 1919) и XXI ОНС (1923 – 1927). След 9. IX. е заклеймен като „изпечен партизанин”, който срещу солидни възнаграждения се наемал да защитава заловени „народни борци” и заплашени с интерниране техни близки. Обвинен в тормоз над хората и буквално обиране на клиентите си, през 1945 г. 71-годишният старец попада под ударите на „Народния съд”. На 14. IV. 1945 г. I състав на Старозагорския народен съд произнася Присъда по н.о.х.д. № 8 / 1945 г., с която го осъжда на 5 г. строг тъмничен затвор и да заплати в полза на държавата 100 000 лв. Не е лишен от адвокатски права и през VIII. 1947 г. е вписан отново в Колегията. Има повече късмет от сина си.²²

Ангел Ив. Ангелов (1906 – 1945) – адвокат и бивш помощник-областен директор в Стара Загора, син на Иван п. Ангелов. Осъден е заедно с баща си от I състав на „Народния съд” в Стара Загора и разстрелян.

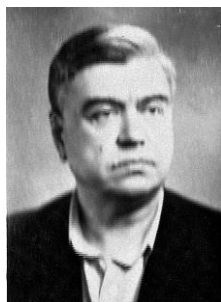
Представените тук дузина старозагорски адвокати са само една малка част от известните ни такива, които са пострадали от събитията покрай „Народния съд”. Срещу тях като обвинители видяхме, че се изправят десетина други бивши техни колеги. Общо и едните, и другите съставляват поне 20 % (1/5 част) от състава на АК – Стара Загора по това време (108 д. през 1944 г.). На този фон, а като се имат предвид и главните действащи лица, Старозагорската адвокатура се оказва в два различни аспекта сериозно „ангажирана” с въпросните процеси.

Каква е общата равностметка за Старозагорския край от дейността на „Народния съд”? Освен присъдите по съдебните процеси на столичните върховни състави, десетки още такива са произнесени от областните състави, заседаващи в провинцията – в градове на всяка една от 9-те административни области на страната. В тогавашната Старозагорска област действат от I до VII областни състава на „Народния съд”. Общият брой на подсъдимите в 13-те процеса за цялата област възлиза на 967 д. (или 983 д. по данни на самия главен народен обвинител). От тях на смърт са осъдени 166 д. (изпълнени 108), а на доживот – 198 д. Оправдани са 99 д. и близо 500 д. са осъдени на различни срокове затвор (от 1 до 15 г.). На 29. III. и на 14. IV. 1945 г. само в Стара Загора са осъдени на смърт 41 д. Веднага са екзекутирани 27 д., а 14 са ликвидирани предварително. В Чирпан смъртните присъди са 34, в Казанлък – 21, в Нова Загора – 24, като в т. ч. не са включени осъдените „отсъстващи”. Колко от тези хора са били адвокати и до днес не е точно изяснено.²³

В заключение трябва да се добави, че дори да има основен, съществен дял в процесите по организирането и провеждането на „Народния съд”, адвокатурата в Стара Загора далеч не е единствената замесена в тях. Много от представителите на останалите колегии в страната също застават от едната или от другата страна на подсъдимата скамейка. Всичко е част от идеята на комунистите да се унищожи буржоазната адвокатура в България, „да се нанесе първият икономически удар върху буржоазията, да се финансира народната власт и се подпомогнат борците против фашизма”. Последните действително са подпомогнати – с пари и имоти на осъдените и елиминирани „народни врагове”. На много от убитите от „Народния съд” жилищата са отнети и в тях се настаняват съответните „отговорни другари”. Създателят на „Народния съд” – д-р Минчо Нейчев, напр. „експроприира дома на осъдения на смърт Димитър Генчев, бивш инспектор на дворецете”. Не остава по-назад и главният народен обвинител – той прави най-голям удар в това отношение, като „присвоява апартамент от 143 кв. м., принадлежащ на подполковник Илия Йончев, чиято смъртна присъда Петров лично е подписал”.²⁴ В Стара Загора пък, домът в който е живял някога със семейството си адв. Иван Минков, също е конфискуван и предаден на (разбирай присвоен от) не кого да е, а същия онзи прословут партизанин Чочоолу, чиито ятаци преди години именно Минков е защитавал най-добросъвестно пред съда...

Настоящото изложение няма претенциите на комплексно научно изследване върху засегнатата проблематика. Представените в него данни и направените въз основа на тях обобщения и заключения, дават възможност за бъдещи задълбочени проучвания по темата и персонално проследяване съдбата на всяко едно от засегнатите от „Народния съд” лица, в случая конкретно адвокати от АК – Стара Загора.

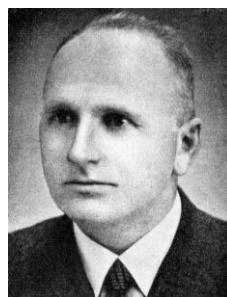
ПАЛАЧИТЕ И ТЕХНИТЕ ЖЕРТВИ

Георги Петров

д-р Минчо К. Нейчев

Д-р Иван К. Вазов

Иван Д. Минков

Пею Н. Кауков

Антон К. Станев

Д-р Георги Рафаилов

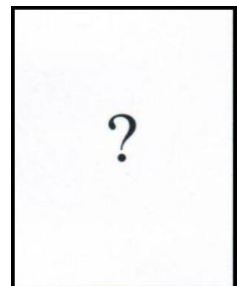
Веселин Д. Ацев

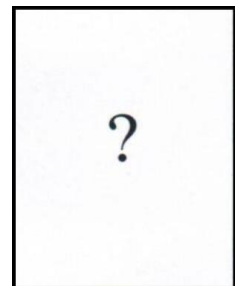
Желю Г. Желев

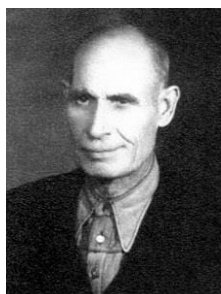
Никола Л. Ланков

Цветан Брашнаров

Иван п. Ангелов

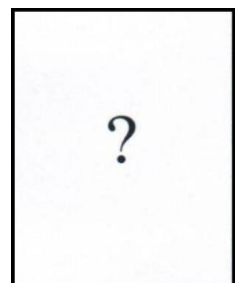
Георги П. Станчев

Йовчо Ср. Йовчев

Георги Ив. Копринков

Ангел Ив. Ангелов

ЛИТЕРАТУРА:

- ¹ Мешкова, П., проф. Диню Шарланов. Българската гилотина – тайните механизми на Народния съд, С. 1994 г., стр. 32 – 33.
- ² http://forum.skycode.com/topic.asp?topic_id=70576
- ³ ДВ, бр. 219 / 6. X. 1944 г.
- ⁴ Мешкова, П., проф. Диню Шарланов. Българската гилотина..., стр. 38 – 39.
- ⁵ Сб. Всегда с народом – адвокаты борцы, С., 1986 г., стр. 144; вж. също: ЦПА, ф. 203, оп. 1 (архив на д-р Минчо Нейчев); Аяров, Ив., Нейчо Кънев, Невена Ганева. Стара Загора..., стр. 85 и 147; както и: в-к „Септември”, бр. 93 / 19. X. 1946 г., стр. 1 и 4.
- ⁶ ЦДА – София, ф. 833 к, о. 2, а. е. 64, л. 1 и сл.; вж. също: ТДА – Стара Загора, ф. 624к, о. 2, а. е. 6, л. 90; ЦПА, ф. 250, оп. 1 (архив на Георги Петров); както и: <http://www.librev.com/index.php/prospects-bulgaria-publisher/2736-georgi-petrov-1>
- ⁷ ДА – Стара Загора, ф. 745, о. 1, а. е. 34, л. 59 – 60, вж. също: а. е. 36 – Обвинителен акт по следствено дело № 1 / 1944 г. по описа на народните обвинители при Старозагорския народен съд.
- ⁸ Мешкова, П., проф. Диню Шарланов. Българската гилотина..., стр. 101 – 102; вж. също: http://www.promacedonia.org/pm/pm_8.html
- ⁹ Маринов, Илия Хр. Д-р Иван Вазов – жертва на Народния съд, В: в-к „Анти”, бр. 14 – 20 / 20. I. 1994 г.
- ¹⁰ В-к „Дума”, бр. 905 / 31. I. 1940 г., стр. 1 и 2.
- ¹¹ Лична кореспонденция на автора с г-жа Цв. Неделчева, директор на къща-музей „Иван Вазов” – гр. Сопот, писма с изх. № 27 / 21. VII. 2008 г. и № 32 / 6. X. 2008 г.; вж. също: ЦДА – София, ф. 833 к, о. 2, а. е. 64, л. 1 и сл.
- ¹² ЦДА – София, ф. 1449, о. 1, а. е. 66, л. 176; вж. също: Сборник на XXV Обикновено народно събрание, печатница „Книпеграф” – София, С., 1940 г., стр. 80 – 81.
- ¹³ ДА – Стара Загора, ф. 624к, о. 2, а. е. 3, л. 24, 58 и 59, ф. 745, о. 1, а. е. 36; вж. също: Кой се страхува от истината? В: в-к „Национална бизнес поща”, бр. 11 / 16. III. 1998 г., стр. 2; както и: Брашнарова, Д. Къде са костите на баща ми? – В: „7 + 7”, Стара Загора, бр. 3 / 21. I. 1992 г.
- ¹⁴ Сборник на XXV Обикновено народно събрание, печатница „Книпеграф” – София, С., 1940 г., стр. 161 – 162.
- ¹⁵ Пак там.
- ¹⁶ В-к „Лъчи” – местен седмичник за кооперативна, стопанска и обща просвета, бр. 6 / 19. II. 1938 г., стр. 1; в-к „Дума”, бр. 793 / 8. II. 1938 г., стр. 1; в-к „Дума”, бр. 905 / 31. I. 1940 г., стр. 1 – 2; вж. също: ЦДА – София, ф. 833 к, о. 2, а. е. 47, л. 155; а. е. 64, л. 1 и сл.
- ¹⁷ ЦДА – София, ф. 1449, о. 1, а. е. 43, л. 8 – 12 (Присъди на народните представители от XXV ОНС, постановени от Втори състав на Народния съд в София; София, I. II. 1945 г.).
- ¹⁸ ДА – Стара Загора, ф. 624 к, о. 2, а. е. 4, л. 96, о. 2, а. е. 3, л. 26; вж. също: ЦДА – София, ф. 833 к, о. 2, а. е. 47 и 64.
- ¹⁹ ЦДА – София, ф. 833 к, о. 2, а. е. 64, л. 1 и сл.
- ²⁰ Василева, С. Формиране на опозиционните политически сили в Старозагорска област 1944 – 1945 г. – В: 40 години Съюз на учените – Стара Загора, т. 4, Стара Загора, 2001, с. 184 – 188; вж. също: инж. Юнкеров, Димитър С. 15 години демократична Стара Загора, Ст. Загора, 2005 г., стр. 469 – 470.
- ²¹ Архив на АК – Ст. Загора, Лично адв. дело № 2 / 1940 г. на Веселин Ацев; вж. също: ДА – Стара Загора, ф. 745, о. 1, а. е. 34, л. 24.
- ²² ДА – Стара Загора, ф. 745, о. 1, а. е. 34, л. 30, 60 и 63, а. е. 36, л. 11, ф. 624 к, о. 2, а. е. 6, л. 77 – 78, ф. 1042, о. 1, а. е. 4, л. 87; вж. също: ЦДА – София, ф. 833 к, о. 2, а. е. 64, л. 1 и сл.; както и: в-к „Средна гора”, бр. 19 / 3. V. 1905 г., стр. 1.
- ²³ ЦДА – София, ф. 250 Б, о. 1, а. е. 70, л. 44 – 46; вж. също: Мешкова, П., проф. Диню Шарланов. Българската гилотина..., стр. 191.
- ²⁴ Войнов, Георги. Геноцидът и Холокостът над българите, изд. „АРАТЕБ”, С., 2006 г., стр. 267.